

9. STUDIUM SCINTILAČNÍHO DETEKTORU NaI(Tl)

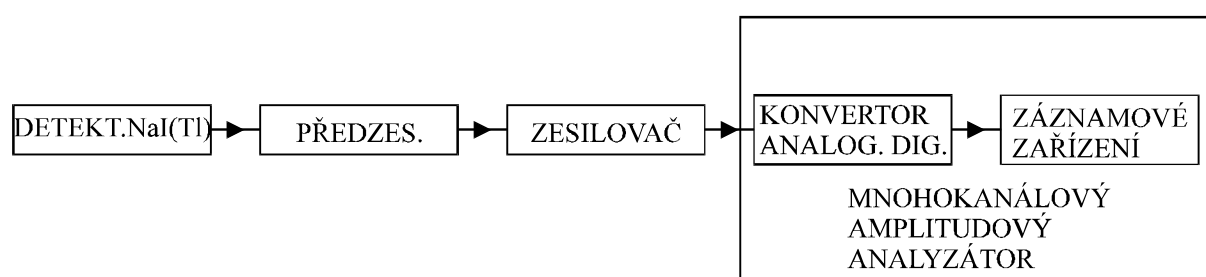
1. Zadání

- A) Změřte detekční účinnost ε detektoru NaI(Tl) pro daný radionuklid
- B) Změřte aktivitu neznámého zářiče

2. Přístroje a zařízení

Spektrometrická aparatura s detektorem NaI(Tl) (obr.1), etalonové zářiče

Obr.1 Blokové schéma spektrometrické aparatury s NaI(Tl)

3. Definice veličin

- Detekční účinnost detektoru

$$\varepsilon = \frac{N_r}{N_c}, \quad (1)$$

kde N_r je počet impulzů registrovaných v píku úplného pohlcení energie fotonu (ve fotopíku) a N_c počet všech částic, které dopadly na čelní plochu detektoru za stejnou dobu.

- **Aktivita** radionuklidu A je střední hodnota podílu diferenciálního počtu radioaktivních přeměn, které nastaly v radioaktivní látce a doby, za kterou přeměny nastaly.

4. Metoda měření

a) Počet detekovaných částic (v našem případě fotonů) ve fotopíku N_r (viz také úloha č.2) obdržíme jednoduchým postupem pomocí mnohokanálového amplitudového analyzátoru (dále MAA). Postup vám vysvětlí učitel podle typu připojeného MAA.

Celkový počet fotonů N_c , které dopadly za dobu t z bodového zářiče na scintilátor je dán vztahem $N_c = \frac{\omega}{4\pi} \cdot A \cdot t \cdot p$, kde ω je prostorový úhel vymezený čelní plochou scintilátoru S a bodovým zářičem ve vzdálenosti l , A je aktivita kalibračního zářiče a p vyjadřuje pravděpodobnost, že při jedné přeměně je emitován foton. Po dosazení za ω obdržíme

$$\varepsilon = \frac{4\pi(l^2 + r_s^2)N_r}{SApt} \cdot 100 \text{ [\%] ,} \quad (2)$$

kde značí : l - vzdálenost zářiče od scintilátoru,
 r_s - poloměr scintilátoru,
 N_r - počet impulzů v píku úplného pohlcení energie fotonu,
 A - aktivita zářiče,
 S - obsah plochy kulového vrchlíku nad čelní plochou scintilátoru,
 p - pravděpodobnost emise fotonu při jedné přeměně,
 t - doba měření.

b) Neznámou aktivitu téhož radionuklidu měříme tak, že bodový zářič umístíme do stejné vzdálenosti od čela detektoru a pak můžeme předpokládat i stejnou detekční účinnost. Neznámou aktivitu vyjádříme ze vztahu

$$A_x = \frac{n_{rx}}{n_r} \cdot A , \quad (3)$$

kde n_{rx} a n_r jsou fotopíkové četnosti neznámého a známého zářiče, A je aktivita známého zářiče.

5. Pokyny pro měření

Změříme počet impulzů ve fotopíku zářiče známe aktivity a tutéž veličinu odměříme také pro zářič neznámé aktivity. V obou případech měříme stejnou dobu. Uvážíme nutnost opravy o pozadí. Dále zjistíme potřebné rozměry, vyskytující se ve vztahu (2).

6. Pokyny pro zpracování

Pomocí vztahu (2) vypočítáme detekční účinnost a ze vztahu (3) aktivitu neznámého zářiče.

K hodnocení přesnosti použijeme zákona šíření chyb a výsledků úlohy č. 1.